

CIIL? – CLIL!

BERNADETA
JOHN-JANKOWSKA
TOMASZ DREINERT

W sierpniu 2017 r. X Liceum Ogólnokształcące im. I. J. Paderewskiego w Katowicach podjęło działania zmierzające do wprowadzenia metod CLIL w praktyce szkolnej. Był to projekt mobilności kadry edukacji szkolnej w ramach akcji KA1 programu Erasmus+.

X Liceum Ogólnokształcące w Katowicach jest szkołą średniej wielkości, a jej najmocniejszą stroną są ludzie – zarówno nauczyciele, jak i uczniowie. Tylko dobrze wykształceni nauczyciele, wyposażeni w najnowsze metody pracy, mogą zapewnić swoim uczniom odpowiedni poziom wiedzy. Poza tym, spotkanie zmotywowanych i dobrze przygotowanych do pracy nauczycieli zwiększa w uczniach chęć do nauki. Nauczyciele zatrudnieni w naszej placówce regularnie uczestniczą w różnorodnych szkoleniach, których celem jest poznanie nowatorskich metod pracy i używanie jak najlepszych wyników nauczania.

W roku 2015, w ramach programu Erasmus+ zrealizowaliśmy projekt przeznaczony dla nauczycieli, który dotyczył wykorzystania nowoczesnych technologii i metod pracy na lekcjach języków obcych. Działania zakończyły się sukcesem. Pozwoliły uczestnikom wyjazdu zagranicznego na poznanie metod i narzędzi pracy niezbędnych w nowoczesnej placówce na poziomie europejskim. Wpłynęły na rozwój i modernizację szkoły, a także stanowiły motywację do uczestnictwa w innych szkoleniach doskonalących umiejętności kadry nauczycielskiej, co jest jednym z założeń *Europejskiego planu rozwoju szkoły*. Przyczyniły się do wykreowania wizerunku szkoły funkcjonującej na poziomie europejskim i nawiązaniu współpracy z placówkami o podobnym profilu, spoza granic Polski.

Nasza szkoła systematycznie rozwija bazę technologiczną i wprowadza coraz szerzej nauczanie z zastosowaniem nowoczesnych pomocy edukacyjnych. Nauczyciele potrafią wykorzystywać możliwości tablic interaktywnych i innych narzędzi technologicznych. Mają też świadomość zmian w metodach pracy z uczniami oraz postępu w technologiach wspierających edukację. Co więcej, zdają sobie sprawę, że język obcy (szczególnie język angielski) coraz

częściej jest nie tylko narzędziem komunikacji młodzieży w kontaktach z rówieśnikami z innych krajów, ale też powszechnie wykorzystywanym medium pozyskiwania i przekazywania wiedzy. Wszystkie te czynniki wpłynęły na to, że po zakończeniu projektu realizowanego w roku 2015 w planach rozwoju naszej placówki coraz częściej pojawiała się propozycja wdrażania innowacji programowych opartych o założenia CLIL.

Nauczanie w zgodzie z podejściem CLIL zostało wskazane jako kierunek działań nie tylko przez nauczycieli w trakcie analizy potrzeb szkoleniowych, ale również podczas rozmów z uczniami. Nauczyciele zgłaszali chęć i gotowość rozwijania umiejętności oraz pobudzania kreatywności po to, by skutecznie łączyć nowe technologie z nowatorskimi i tradycyjnymi metodami pracy z uczniami. Postanowiliśmy zatem podjąć działania skupiające się na rozwijaniu nauczycielskiego warsztatu pracy, i pozwalające przygotować uczniów do zdania egzaminu maturalnego na wysokim poziomie, a w konsekwencji – dania im możliwości studiowania w Polsce lub za granicą w języku obcym oraz pozyskiwania i przekazywania wiedzy z różnych źródeł z wykorzystaniem zaawansowanych narzędzi technologicznych i właściwej dla danego obszaru terminologii. Zdecydowano zatem, że konieczne jest odpowiednie przeszkolenie w tym zakresie nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących.

Mamy świadomość, że w czasach wzmożonych ruchów imigracyjnych, gdy wielokulturowość staje się i w Polsce zjawiskiem coraz bardziej powszechnym, dobrze przygotowany nauczyciel powinien wykorzystywać w swojej pracy metody łączące język obcy z tematyką realizowaną na zajęciach przedmiotowych, co w przypadku uczniów pochodzących z innych krajów pozwoli na integrację i przeciwdziałanie wykluczeniu.

Biorąc pod uwagę wymienione czynniki, przygotowaliśmy wniosek o dofinansowanie szkoleń doskonalących warsztat pracy nauczycieli w zakresie metodyki CLIL. Jej założeniem jest zintegrowane nauczanie językowo-przedmiotowe, pozwalające na równoległe zdobywanie wiedzy i umiejętności właściwych danej dyscyplinie oraz nabywanie, na tej samej lekcji przedmiotowej, biegłości komunikacyjnej w języku obcym. Nasz wniosek został pozytywnie zaopiniowany przez Narodową Agencję Erasmus+ i pozyskaliśmy środki na kursy doskonalące dla siedmiu nauczycieli naszej placówki oraz koordynatora projektu, który miał zapewnić wsparcie językowe i logistyczne jego uczestnikom w czasie wyjazdu. Projekt skierowany był do grupy nauczycieli przedmiotów ścisłych: technologii informacyjnej, chemii, matematyki, geografii, oraz humanistycznych: wiedzy o społeczeństwie, historii i etyki.

Po zamknięciu wszelkich kwestii formalnych przystąpiliśmy do realizacji poszczególnych zadań projektu, w tym wyboru uczestników mobilności, organizacji przyjmującej oraz uzgodnienia treści szkolenia, zgodnie z założeniami projektu. W pierwszej kolejności wyszukane zostały propozycje szkoleń z zakresu CLIL odpowiadające potrzebom i wymaganiom projektu, a oferowane przez różne instytucje. Następnie dokonaliśmy wyboru placówki. Koordynator działań kontaktował się z wybraną instytucją, przedstawił oczekiwania uczestników mobilności oraz ustalił szczegóły dotyczące programu. W porozumieniu z dyrektorem szkoły i uczestnikami wyjazdu określony został najdogodniejszy termin szkolenia, tak aby nie kolidował z organizacją pracy szkoły. Koordynator projektu zapewnił pomoc w kwestiach związanych z podróżą, rezerwacją kursu, organizacją transportu do kraju szkolenia i powrotnego do Polski, ubezpieczenia uczestników oraz z wyborem zakwaterowania. Wszystkie działania zwieńczone zostały wyjazdem 8-osobowej grupy na kurs poświęcony pracy w oparciu o metodykę CLIL w sierpniu 2017 roku do Dublina w Irlandii.

W trakcie kursu poznaliśmy komponenty metody. Przede wszystkim zwrócono uwagę na tzw. 4C, czyli (w terminologii anglojęzycznej): *content*, *cognition*, *communication*, *culture*. Chodzi o równoprawne traktowanie w czasie lekcji wszystkich jej elementów składowych. Nauczane treści (*content*) które znajdują się w rozkładzie materiału dla danego poziomu edukacyjnego powinny być wprowadzane poprzez zadania wykorzystujące procesy myślowe niższego rzędu (wiedzy i rozumienia), oraz wyższego rzędu (analizy, syntezy i ewaluacji) (*cognition*). Nauczyciel nie jest jedynym źródłem informacji, przekazywanej poprzez wykład *ex cathedra*.

UCZESTNICY PROJEKTU

Uczniowie mają samodzielnie docierać do wiedzy, nabywać umiejętności i uczyć się od siebie nawzajem, pod okiem nauczyciela – doradcy, tutora. Właśnie element komunikacyjny (*communication*) ma pozwolić na efektywniejsze osiągnięcie celów lekcyjnych. Interakcje między uczniami oraz materiał dydaktyczny powinny być wprowadzane w języku obcym, aby lepiej przygotować młodego człowieka do sprostania wyzwaniom współczesności. Na tak prowadzonej lekcji istotnym elementem są odniesienia kulturowe (*culture*), kształtowanie postawy ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych narodów poprzez zainteresowanie uczniów kulturą innych krajów.

Taki model nauczania zakłada autonomizację ucznia. Zgodnie z podejściem CLIL, uczący się powinni mieć wpływ na dobór treści i metod nauczania, powinni świadomie śledzić realizację celów lekcji oraz ewaluować jej przebieg. Nauczyciel staje się partnerem, który poprzez odpowiednie zabiegi pomocnicze pilnuje, aby uczniowie sami osiągnęli zamierzone cele. Nauczyciel powinien wiedzieć, jak sformułować polecenia, na co zwrócić uwagę swoich uczniów, tak, aby samodzielnie dotarli do zamierzonego celu. Innymi słowy – uczący buduje pomocnicze rusztowanie (*scaffolding*), a gmach wiedzy i umiejętności uczniowie wnoszą sami.

W zwiększaniu efektywności nauczania pomoc ma stosowanie w konstruowaniu lekcji taksonomii Blooma. Zadaniem nauczyciela jest stopniowe przechodzenie od mniej wymagających zadań (*Lower Order Thinking Skills*, LOTS) do poleceń bardziej wymagających, uczących samodzielnej analizy, oceny oraz kreatywności (*Higher Order Thinking Skills*, HOTS). Właściwy dobór i wykorzystanie narzędzi i zasobów internetowych (między innymi) uczynią lekcję bardziej atrakcyjną, ale jednocześnie podniosą efektywność procesu dydaktycznego. Dzięki zastosowaniu różnorodnych technik informacyjnych uczeń zrozumie wprowadzane treści szybciej, łatwiej i lepiej.

Wśród proponowanych instrumentów znalazły się takie aplikacje, jak Padlet i Quizlet czy różnorodne narzędzia Google (dysk, dokumenty). Pokazano nam również znakomite źródła informacji, takie jak Khan Academy czy wykłady TED.

Zajęcia, w których uczestniczyliśmy, nie ograniczały się wyłącznie do teorii oraz praktycznego sprawdzania zdobytej wiedzy, ale rozszerzone zostały o komponent kulturowy. Zwiedziliśmy dublińskie katedry, Trinity College, Muzeum i Galerię Narodową, oraz pozyskaliśmy wiedzę o meandrach interesującej irlandzkiej historii.

Z punktu widzenia rozwoju zawodowego, udział w wyjeździe podniósł kompetencje językowe nauczycieli (kontakt z rodzimymi użytkownikami języka i przebywanie w naturalnym środowisku językowym) i wzbogacił ich warsztat pracy o wiedzę pozwalającą prowadzić zajęcia z wykorzystaniem metod CLIL. Wszelchstronnie podniósł kwalifikacje zawodowe nauczycieli, a tym samym atrakcyjność prowadzonych zajęć. Mobilność była okazją do wymiany doświadczeń zawodowych z nauczycielami z innych krajów i kształtowania postawy otwartości. Efektem nawiązanych kontaktów są plany rozpoczęcia współpracy (partnerstwa) ze szkołami z innych krajów europejskich. Uczestnicy mobilności zwracają uwagę na rozwój kompetencji z zakresu autoprezentacji, komunikacji interpersonalnej i kompetencji interkulturowych. Wzbogaciliśmy szkolną bibliotekę o materiały dydaktyczne i scenariusze lekcji do wykorzystania w praktyce szkolnej.

Dzięki wdrażaniu metod CLIL uczniowie będą mieli świadomość integracji treści zawartych w podstawie programowej języków obcych i przedmiotów ogólnokształcących oraz powiązania wiedzy pozyskanej na zajęciach języka obcego z wiedzą zdobywaną na lekcjach przedmiotu niejęzykowego. Prowadzone działania ukierunkowane są na zwiększenie motywacji uczniów i rozwinięcie współpracy pomiędzy nauczycielami różnych dyscyplin, co sprzyjać będzie szerszemu zastosowaniu metody projektu w nauczaniu.

Znajomość metod CLIL pozwoli w przyszłości na przygotowanie nowej oferty dla kół przedmiotowych, która łączyć będzie elementy języka obcego z przedmiotem niejęzykowym. Wskazane działania pozwolą w przyszłości na utrwalenie i rozwijanie w opinii środowiska lokalnego obrazu szkoły jako aktywnej i dynamicznie rozwijającej się instytucji oświatowej, która w swojej pracy z uczniami wykorzystuje nowoczesne metody pracy. Przygotowanie nowej oferty edukacyjnej podniesie konkurencyjność szkoły na rynku oświatowym, a nawiązane kontakty pozwolą na realizację nowych programów współpracy międzynarodowej. Działania te przyczynią się do lepszego przygotowania uczniów do konkursów przedmiotowych i matury oraz pomogą w rozwijaniu postaw ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur. Aktualnie dzielimy się wiedzą z nauczycielami poprzez lekcje otwarte, sprawozdania w czasie posiedzeń rady pedagogicznej, udostępnianie materiałów i scenariuszy lekcji przygotowanych w czasie wyjazdu i po jego zakończeniu oraz pracujemy nad przygotowaniem innowacji programowych.

Realizując opisywany projekt wykorzystaliśmy narzędzie *Europass mobilność*, by odnotować międzynarodowe mobilności pracowników szkoły w celach edukacyjnych. Dokument posłuży potwierdzeniu szkolenia odbywanego w innym kraju europejskim w ramach programu Erasmus+. Na podstawie zawartości dokumentu uczestnicy mają możliwość potwierdzania zdobytej wiedzy w CV. Udział w szkoleniach uważamy za niezwykle cenny, dlatego pragniemy zachęcić wszystkich do składania wniosków i uczestnictwa w szkoleniach finansowanych z funduszy Erasmus+. Naprawdę warto!

BERNADETA JOHN-JANKOWSKA Nauczycielka języka angielskiego w X LO im. I.J. Paderewskiego w Katowicach, z 25-letnim stażem pracy. Koordynator projektu.

TOMASZ DREINERT Nauczyciel WOS i etyki w X LO im. I.J. Paderewskiego w Katowicach. Posiada uprawnienia do nauczania języka angielskiego i hiszpańskiego.